

การแต่งกายในงานพิธีต่างๆ

1. งานพิธีที่มีหมายกำหนดการให้แต่งกายตามหมายกำหนดการ ซึ่งจะระบุว่าแต่งเครื่องแบบปกติภาคีคอปป์ กาคีคอต้ง ปกติขาว ครึ่งยศหรือเต็มยศ โดยเฉพาะงานพระราชทานผ้าพระกฐิน และพระราชพิธีสำคัญจะระบุถึงการประดับสายสะพายด้วย ก็ต้องแต่งกายและประดับสายสะพายตามหมายกำหนดการนั้น ถ้าหมายกำหนดการไม่ระบุการสวมสายสะพาย ระบุแต่เพียงว่าแต่งกายเต็มยศ ก็ต้องแต่งเต็มยศ สวมสายสะพายสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน

2. งานที่ไม่มีหมายกำหนดการ แต่มีหมายรับสั่งส่งไปให้เจ้าภาพและมีการกำหนดการแต่งกายไว้ในหมายรับสั่งนั้นหมายถึงให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องแต่งกายตามที่หมายรับสั่งกำหนดไว้

3. ในการแต่งกายเข้าเฝ้าฯหรือมีการเสด็จพระราชดำเนิน จะต้องแต่งเครื่องแบบปกติขาว ส่วนในต่างจังหวัดข้าราชการสำนักพระราชวังและสำนักราชเลขาธิการจะแต่งเครื่องแบบปกติภาคีคอต้งหรือคอปป์

หมายเหตุ การส่งหมายของสำนักพระราชวังจะส่งเฉพาะงานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเท่านั้น งานอื่นๆ เช่น การรับเสด็จการส่งเสด็จพระบรมวงศานุวงศ์อื่นๆ สำนักพระราชวังจะออกประกาศเป็นทางการทั้งทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ผ่านทางกรมประชาสัมพันธ์โดยไม่มี การส่งหมาย

การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ในหมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทางราชการในพระราชพิธี หรือรัฐพิธีต่าง ๆ จะมีข้อความ ระบุการแต่งกายในแต่ละ โอกาส เช่น ให้แต่งกายเต็มยศ ครึ่งยศ หรือปกติขาว แล้วแต่ละกรณีผู้แต่งกายต้องตรวจสอบหมายกำหนด หรือข้อความที่ระบุการแต่งกายในกำหนดนัดหมายของทางราชการให้ชัดเจน แล้วแต่งกายแล้วประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ถูกต้อง ทั้งนี้ การที่จะประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ร่วมกับการแต่งกายดังกล่าวตามที่ระบุไว้ได้อย่างถูกต้องนั้น มีหลักสำคัญที่ควรทราบ ดังนี้

1. กรณีให้แต่งกายเต็มยศ (เสื้อขาว กางเกงหรือกระโปรงดำ)

1.1 ไม่ระบุชื่อสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุด ที่ได้รับพระราชทานเพียงสายเดียว โดยให้ประดับคาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานแต่ละตระกูลตามลำดับเกียรติ

1.2 ระบุชื่อสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามที่ระบุ ซึ่งแม้ว่าจะได้รับพระราชทานสายสะพาย ที่มีลำดับเกียรติสูงกว่าก็ตาม เช่น ระบุให้สวมสายสะพายมงกุฎไทย หากได้รับพระราชทานประถมาภรณ์มงกุฎไทย และประถมาภรณ์ช้างเผือกแล้ว ก็ให้สวมสายสะพายประถมาภรณ์มงกุฎไทย แต่ให้ประดับดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดของแต่ละตระกูล ที่ได้รับพระราชทานตามลำดับเกียรติ แต่หากมิได้รับพระราชทานสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตามที่ระบุชื่อให้สวมสายสะพาย หรือประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุด ที่ได้รับพระราชทาน โดยประดับดาราตามลำดับเกียรติ อาทิ หากหมายกำหนดการให้แต่งกายเต็มยศ สวมสายสร้อยจุกจอมเกล้า หรือให้แต่งกายเต็มยศสวมสายสะพายช้างเผือก หรือผู้ได้รับพระราชทานปฐมดิเรกคุณาภรณ์เป็นชั้นสูงสุด ให้สวมสายสะพายประถมาภรณ์มงกุฎไทยหรือ สายสะพายปฐมดิเรกคุณาภรณ์แล้วแต่กรณี

2. กรณีให้แต่งกายครึ่งยศ (เสื้อขาว กางเกงหรือกระโปรงดำ) จะแต่งกายเช่นเดียวกับเต็มยศ โดยประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน เว้นแต่ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย เมื่อประดับดาราชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานแต่ละตระกูลแล้ว ไม่ต้องสวมสายสะพาย เฉพาะผู้ได้รับ พระราชทานเครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์มหาจักรีบรมราชวงศ์ (ฝ่ายใน) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์ (ฝ่ายใน) เครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุกจอมเกล้าและทิวติจุกจอมเกล้าวิเศษ (ฝ่ายใน) ให้นำดวงตราห้อยกับแพรแถบผูกแมลงปอ ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย โดยไม่ต้องประดับดาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังกล่าว

3. กรณีให้แต่งกายปกติขาว (เสื้อขาว กางเกงหรือกระโปรงขาว) ให้ประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตามชั้นตราที่ได้รับพระราชทาน แต่หากระบุให้แต่งกายปกติขาวประดับเหรียญให้ประดับเฉพาะเหรียญ ราชอิสริยาภรณ์ที่ออกเสื้อเบื้องซ้าย โดยไม่ประดับดาราหรือสายสะพาย อนึ่ง ในกรณีเป็นงานศพซึ่งมีกำหนดการระบุให้แต่งกายเต็มยศ ครึ่งยศ หรือปกติขาวไว้ทุกข์ ให้สวมปลอกแขนสีดำที่แขนเสื้อข้างซ้าย

4. ในโอกาสพิเศษบางพิธี อาจมีหมายกำหนดการระบุให้แต่งกายปกติขาวประดับเหรียญ เช่น งานเลี้ยงพระ และสมโภชราชกกุฎกัณฑ์ ในการพระราชพิธีฉัตรมงคล ก็ให้แต่งกายปกติขาว แต่ประดับเหรียญราชอิสริยาภรณ์แทนแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และไม่ต้องสวมสายสะพายหรือสวมแพรแถบ สวมคอต่ออย่างใด

อนึ่ง เมื่อแต่งกายชุดสากลจะไม่มีการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นอันขาด เว้นแต่จะประดับคอเสื้อเครื่องราชอิสริยาภรณ์

การประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์

โดยปกติการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ ที่ได้รับพระราชทาน จะประดับกับเครื่องแบบเต็มยศ และเครื่องแบบครึ่งยศ ตามหมายกำหนดการ หรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ ส่วนการประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ซึ่งแสดงถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน จะใช้ประดับแทนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ใน โอกาสแต่งกายด้วยเครื่องแบบปฏิบัติราชการ เครื่องแบบพิธีการ (ยกเว้นเครื่องแบบเต็มยศและครึ่งยศ) และเครื่องแบบปฏิบัติงาน เว้นแต่กรณีที่มีหมายกำหนดการ หรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น โดยให้ประดับบริเวณหน้าอกเหนือกระเป๋าเสื้อเบื้องซ้าย

การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับสตรีซึ่งไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับของทางราชการกำหนดให้มีเครื่องแบบเฉพาะ

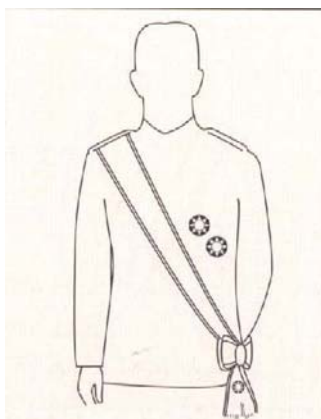
บุคคลทั่วไป (สตรี) ซึ่งไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับของทางราชการกำหนด ให้มีเครื่องแบบเฉพาะในโอกาสเข้าเฝ้า ฯ ในงานพระราชพิธีหรือเข้าร่วมในงานรัฐพิธีต่าง ๆ ที่ต้องแต่งกายด้วยเครื่องแบบพิธีการให้แต่งกายด้วยชุดไทยประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้รวมถึงสตรีที่เป็นข้าราชการหรือเป็นผู้ที่ใช้เครื่องแบบราชการตามกฎหมาย แต่มิได้เข้าเฝ้า ฯ หรือเข้าร่วมในงานพระราชพิธีหรือรัฐพิธีในตำแหน่งเฝ้า ฯ ตามที่ต้นสังกัดกำหนด เช่น เข้าเฝ้า ฯ ในฐานะคู่สมรสข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เป็นต้น ให้แต่งกายด้วยชุดไทยและประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้ ดังนี้

1. ให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้กับชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยอมรินทร์ และชุดไทยบรมพิมาน
2. ให้ประดับคอเสื้อเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้กับชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยอมรินทร์ และชุดไทยบรมพิมาน

การประดับดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์

การประดับดาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุกชนิดที่มีดารา กับเครื่องแบบเต็มยศหรือครึ่งยศของบุรุษ จะประดับที่อกซ้ายระดับใต้ชายปกกระเป๋าคอ ส่วนเครื่องแบบเต็มยศหรือครึ่งยศของสตรี หรือชุดไทยจะประดับที่อกเสื้อ เบื้องซ้ายเช่นกัน ในระดับพองาม ยกเว้น เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น อาทิ เครื่องราชอิสริยาภรณ์รามธิบดี ชั้นที่ ๒ มหาโยธิน ซึ่งจะประดับดาราที่อกเสื้อเบื้องขวา ก็ให้ถือแนวทางปฏิบัติ เช่นเดียวกับดาราที่ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย กรณีผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หลายตระกูลและมีดารา หลายดวง มีวิธีประดับตามความเหมาะสมและสวยงามกับสายสะพายที่จะสะพายจากบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย หรือจาก บ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา ได้หลายแบบ ดังนี้

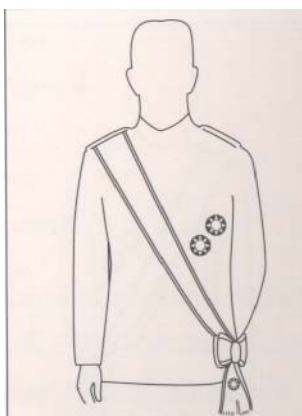
๑. การประดับดารา ๒ ดวง

การประดับดารา ๒ ดวง แบบที่ ๑

แบบที่ ๑

- ๑) ดาราดวงแรกประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม
- ๒) ดาราที่สองที่มีลำดับเกียรติรองลงมาประดับในระดับต่ำกว่าดาราดวงแรกเฉียงไปทางซ้าย

การประดับดารา ๒ ดวง แบบที่ ๒

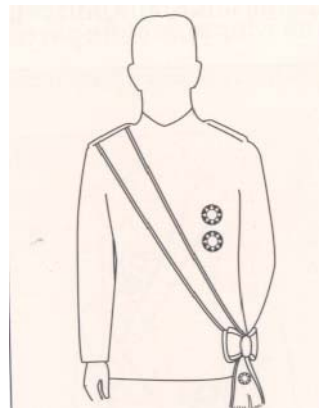
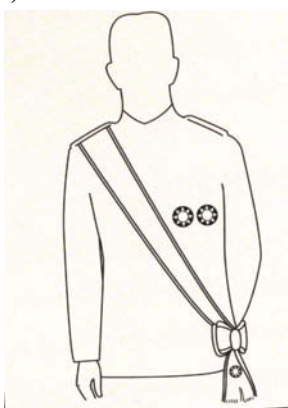
แบบที่ ๒

- ๑) ดาราดวงแรกประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม
- ๒) ดาราดวงที่สองที่มีลำดับเกียรติรองลงมาประดับในแนวเดียวกับดาราดวงแรกเอียงไปทางซ้าย

การประดับดารา ๒ ดวง แบบที่ ๓

แบบที่ ๓

- ๑) ดาราดวงแรกประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม
- ๒) ดาราดวงที่สองที่มีลำดับเกียรติรองลงมาประดับในระดับต่ำกว่าดาราดวงแรกในแนวคิ่ง (ดาราดวงที่สองอยู่ตรงกับดาราดวงแรก)

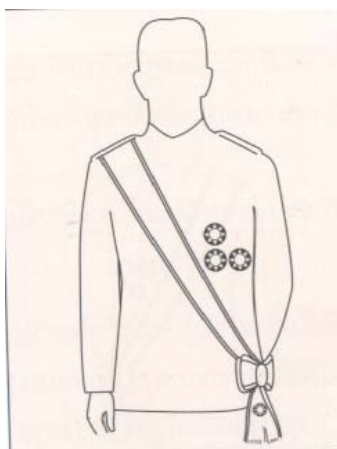

การประดับดารา ๒ ดวง แบบที่ ๔

แบบที่ ๔

- ๑) ดาราดวงแรกประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม
- ๒) ดาราดวงที่สองที่มีลำดับเกียรติรองลงมาประดับในระดับต่ำกว่าดาราดวงแรกในแนวคิ่ง (ดาราดวงที่สองอยู่ตรงกับดาราดวงแรก)

๒. การประดับดารา ๓ ดวง

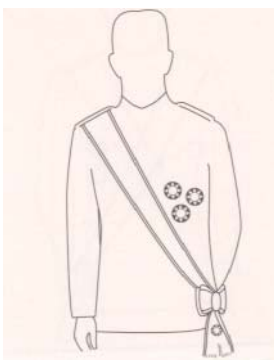
การประดับดารา ๓ ดวง แบบที่ ๑

แบบที่ ๑

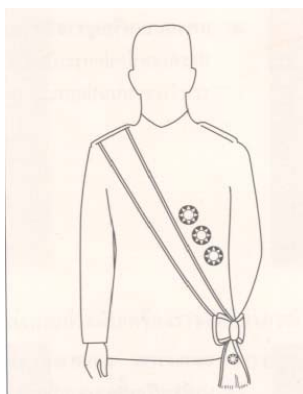
- ๑) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงสุดประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม
- ๒) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสองประดับในระดับต่ำกว่าดาราดวงแรกในแนวตั้ง
(ดาราดวงที่สองอยู่ตรงกับดาราดวงแรก)
- ๓) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสามประดับในแนวเดียวกับดาราดวงที่สองเอียงไปทางซ้าย

การประดับดารา ๓ ดวง แบบที่ ๒**แบบที่ ๒**

- ๑) ดาราดวงแรกที่มีลำดับเกียรติสูงสุดประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม
- ๒) ดาราดวงแรกที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสองประดับในระดับต่ำกว่าดาราดวงแรกเอียงไปทางซ้าย
- ๓) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสามประดับในระดับต่ำกว่าดาราดวงที่สองเอียงไปใกล้
แนวรั้งคุม

การประดับดารา ๓ ดวง แบบที่ ๓**แบบที่ ๓**

- ๑) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงสุดประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม
- ๒) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสองประดับในแนวเดียวกับดาราดวงแรกเอียงไปทางซ้าย
- ๓) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสามประดับในระดับต่ำกว่าดาราทั้งสองดวงข้างต้น โดยให้มีระยะห่างจากดาราดวงแรกเท่ากับดาราดวงที่สอง

การประดับดารา ๓ ดวง แบบที่ ๔

แบบที่ ๔

๑) ดาราดวงแรกที่มีลำดับเกียรติสูงสุดประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม

๒) ดาราดวงแรกที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสองประดับในระดับต่ำกว่าดาราดวงแรกเยื้องไปทางซ้าย

๓) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสามประดับในระดับต่ำกว่าดาราดวงที่สองเยื้องไปทางซ้าย

นอกจากนี้ ยังสามารถประดับได้ตามรูปแบบอื่นที่เหมาะสมและสวยงามอีก โดยยึดหลักให้ดาราที่มีลำดับเกียรติสูงสุดอยู่บนสุด กรณีประดับดาราดวงที่สองในระดับเดียวกันดาราดวงแรกที่มีลำดับเกียรติสูงสุดจะต้องอยู่ใกล้แนวรัศมี ทั้งนี้ ให้รวมถึงกรณีประดับดารามากกว่า ๓ ดวงขึ้นไปด้วย

๔. เครื่องแบบปกติขาวข้าราชการพลเรือน

๑. เสื้อขาว กางเกงขาว รองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้าดำ
๒. กระดุมกลมรูปครุฑ
๓. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
๔. ประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋าด้านซ้าย

๑. เสื้อขาว กระโปรง รองเท้าหุ้มส้นดำ (ไม่สวมถุงน่องสีเข้มหรือสีดำ)
๒. กระดุมกลมรูปครุฑ
๓. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
๔. ประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อด้านซ้าย

๕. เครื่องแบบปกขาวระดับเหรียญข้าราชการพลเรือน

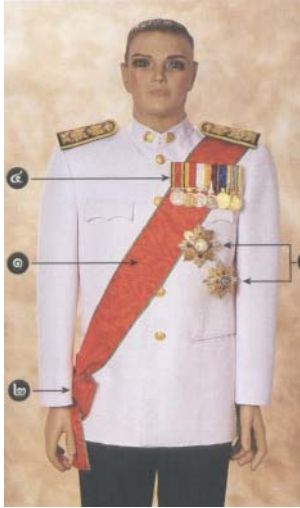
๑. เสื้อขาว กางเกงขาว รองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้าดำ
๒. กระดุมกลมรูปครุฑ
๓. ตีตเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
๔. ระดับแพรแถบเหรียญราชอิสริยาภรณ์และ
เหรียญที่ระลึกต่าง ๆ
๕. ไม่ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๑. เสื้อขาว กระโปรงขาว รองเท้าหุ้มส้นดำ
๒. กระดุมกลมรูปครุฑ
๓. ตีตเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
๔. ระดับเหรียญราชอิสริยาภรณ์และเหรียญที่ระลึกต่างๆ ห้อย
กับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
๕. ไม่ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ตัวอย่างการแต่งกาย และการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในโอกาสต่าง ๆ

คำเรียกองค์ประกอบของเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๑. สายสะพาย สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์เฉียงจากบ่าซ้ายหรือบ่าขวาตามที่กฎหมายกำหนด
๒. ดวงตรา ห้อยกับสายสะพาย
๓. คารา ประดับบริเวณใต้ชายปกกระเป๋าลดหลั่นกันตามลำดับเกียรติ
๔. แพรแถบเหรียญราชอิสริยาภรณ์และเหรียญที่ระลึกต่าง ๆ ประดับเหนือปกกระเป๋าสื่อเบื้องซ้าย โดยให้ตัวเหรียญอยู่ระหว่างขอบบนปกกระเป๋าทองาม

เต็มยศ

๑. สายสะพาย สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์เฉียงจากบ่าซ้ายหรือบ่าขวาตามที่กฎหมายกำหนด
๒. ดวงตรา ห้อยกับสายสะพาย
๓. คารา ประดับบริเวณนอกสื่อเบื้องซ้าย โดยเทียบเคียงกับบุรุษ และประดับลดหลั่นกันตามลำดับเกียรติ
๔. ดวงตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญที่ระลึกต่าง ๆ ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอประดับที่หน้าบ่าสื่อเบื้องซ้าย ลดหลั่นกันตามลำดับเกียรติ

เครื่องแบบเต็มยศข้าราชการพลเรือน

๑. เสื้อขาว กางเกงดำ รองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้าดำ
๒. กระดุมกลมรูปครุฑ
๓. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง

๑. ข้าราชการพลเรือน (บุรุษ)

๑. เสื้อขาว กระโปรงดำ รองเท้าหุ้มส้นดำ
๒. กระดุมกรมรูปครุฑ
๓. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง

ท.จ.ว. ประดับร่วมกับ ม.ป.ช. ม.ว.ม.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา ท.จ.ว. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออก
ระหว่างตะขอตู้ต่างกับคุมเม็ดแรก

ดวงตรา ม.ป.ช. ห้อยกับสายสะพาย สะพายบ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา

ดารา ม.ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายใต้ชายปกกระเป๋

ดารา ม.ว.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ม.ป.ช. เยื้องไป
ใกล้แนวรั้งคุม

ดารา ท.จ.ว. ประดับในระดับเดียวกับดารา ม.ว.ม. เยื้องไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋

ท.จ.ว. ประดับร่วมกับ ป.ม. ท.ช.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา ท.จ.ว. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออก
ระหว่างตะขอตู้ต่างกับคุมเม็ดแรก

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออกจาก
รั้งคุมเม็ดที่สอง โดยให้อยู่ได้คุม

ดวงตรา ป.ม. ห้อยกับสายสะพาย สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย

ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายใต้ชายปกกระเป๋

ดารา ท.จ.ว. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม. เยื้องไปใกล้
แนวรั้งคุม

ดารา ท.ช. ประดับในระดับเดียวกับดารา ท.จ.ว. เยื้องไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋

**ท.จ. ประดับร่วมกับ ป.ช. ป.ม.
และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)**

- ดวงตรา ท.จ.** ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดคอออก
ระหว่างตะขอตัวล่างกับคุมเม็ดแรก
- ดวงตรา ป.ช.** ห้อยกับสายสะพาย สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย
- ดารา ป.ช.** ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋
- ดารา ป.ม.** ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ช. เยื้องไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋

**ท.จ. ประดับร่วมกับ ป.ม. ท.ช.
และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)**

- ดวงตรา ท.ช.** ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดคอออก
ระหว่างตะขอตัวล่างกับคุมเม็ดแรก
- ดวงตรา ท.จ.** ห้อยกับแพรแถบสวมคม แพรแถบบอดออกจาก
รั้งคุมเม็ดที่สอง โดยให้อยู่ใต้คุม
- ดวงตรา ป.ม.** ห้อยกับสายสะพาย สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย
- ดารา ป.ม.** ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋
- ดารา ท.ช.** ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม.เยื้องไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปก
กระเป๋

**ต.จ.ว. ประดับร่วมกับ ป.ม. ท.ช.
และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)**

- ดวงตรา ต.จ.ว.** ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปก
กระเป๋าร่วมกับเหรียญราชอิสริยาภรณ์อื่น ๆ
- ดวงตรา ป.ม.** ห้อยกับสายสะพาย สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย
- ดวงตรา ท.ช.** ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดคอออก
ระหว่างตะขอตัวล่างกับคุมเม็ดแรก
- ดารา ป.ม.** ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋
- ดารา ท.ช.** ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายระดับต่ำกว่าดารา
ป.ม. เยื้องไปทางซ้าย

ต.จ.ว. ประดับร่วมกับ ต.ม. จ.ช.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา ต.จ.ว.และดวงตรา จ.ช. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋าร่วมกับเหรียญราชอิสริยาภรณ์อื่นๆ

ดวงตรา ต.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดคอออกระหว่างตะขอต้วล่างกับคุมเม็ดแรก

ต.จ. ประดับร่วมกับ ท.ช. ท.ม.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา ต.จ. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋าร่วมกับเหรียญราชอิสริยาภรณ์อื่นๆ

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดคอออกระหว่างตะขอต้วล่างกับคุมเม็ดแรก

ดวงตรา ท.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดคอออกจากรั้งคุมเม็ดที่สอง โดยให้อยู่ใต้คุม

ดารา ท.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋า

ดารา ท.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ท.ช.เยื้องไปทางซ้าย

ต.จ. ประดับร่วมกับ ต.ม.จ.ช.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา ต.จ.และดวงตรา จ.ช. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋าร่วมกับเหรียญราชอิสริยาภรณ์อื่นๆ

ดวงตรา ต.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดคอออกระหว่างตะขอต้วล่างกับคุมเม็ดแรก

ต.อ.จ. ประดับร่วมกับ ป.ม. ท.ช.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา ต.อ.จ. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
เหนือปกกระเป๋าร่วมกับเหรียญราชอิสริยาภรณ์
อื่น ๆ

ดวงตรา ป.ม. ห้อยกับสายสะพาย สะพายป่าขวาเฉียงลงทางซ้าย

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออก
ระหว่างตะขอด้านล่างกับคอกเสื้อแรก

ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋

ดารา ท.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม.เยื้องไปทางซ้าย

ต.อ.จ. ประดับร่วมกับ ต.ม. จ.ช.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา จ.ช. และดวงตรา ต.อ.จ. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อก
เสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋าร่วมกับเหรียญ
ราชอิสริยาภรณ์อื่น ๆ

ดวงตรา ต.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออก
ระหว่างตะขอด้านล่างกับคอกเสื้อแรก

๒.ข้าราชการพลเรือน (สตรี)

ท.จ.ว. ประดับร่วมกับ ม.ป.ช. ม.ว.ม.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา ท.จ.ว. ห้อยกับสายสะพาย สะพายป่าซ้ายเฉียงลงทางขวา

ดารา ม.ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ม.ว.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ม.ป.ช. เยื้องไป
ทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย

ท.จ.ว. ประดับร่วมกับ ป.ม. ท.ช.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา ท.จ.ว. ห้อยกับสายสะพาย สะพายบ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ท.ช. ประดับในระดับต่ำกว่า ดารา ป.ม.เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.ช. เยื้องไปทางซ้าย

ท.จ. ประดับร่วมกับ ป.ช. ป.ม.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา ท.จ. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย

ดวงตรา ป.ช. ห้อยกับสายสะพาย สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย

ดารา ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ป.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ช.เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.จ. เยื้องไปทางซ้าย

ท.จ. ประดับร่วมกับ ป.ม. ท.ช.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย

ดวงตรา ท.จ. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.ช. เยื้องไปทางซ้าย

ดวงตรา ป.ม. ห้อยกับสายสะพาย สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย

ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ท.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม.เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.จ.เยื้องไปทางซ้าย

ต.จ. ประดับร่วมกับ ท.ช. และ ท.ม. (เต็มยศ)

- ดวงตรา ท.ช.** ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย
- ดวงตรา ท.ม.** ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.ช. เอียงไปทางซ้าย
- ดวงตรา ต.จ.** ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.ม.เอียงไปทางซ้าย
- ดารา ท.ช.** ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
- ดารา ท.ม.** ประดับในระดับต่ำกว่า ดารา ท.ช.เอียงไปทางซ้าย

ต.จ. ประดับร่วมกับ ต.ม. และ จ.ช. (เต็มยศ)

- ดวงตรา ต.ม.** ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย
- ดวงตรา ต.จ.** ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา ต.ม. เอียงไปทางซ้าย
- ดวงตรา จ.ช.** ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา ต.จ. เอียงไปทางซ้าย

จ.จ. ประดับร่วมกับ ป.ม. และ ท.ช. (เต็มยศ)

- ดวงตรา ป.ม.** ห้อยกับสายสะพาย สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย
- ดวงตรา ท.ช.** ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย
- ดวงตรา จ.จ.** ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.ช. เอียงไปทางซ้าย
- ดารา ป.ม.** ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
- ดารา ท.ช.** ประดับในระดับต่ำกว่าดารाप.ม. เอียงไปทางซ้าย

จ.จ. ประดับร่วมกับ จ.ม.

และ เหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา จ.ม. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย

ดวงตรา จ.จ. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา จ.ม. เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา จ.จ. เยื้องไปทางซ้าย

เครื่องแบบครึ่งยศข้าราชการพลเรือน

๑. เสื้อขาว กางเกงดำ รองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้าดำ
๒. กระดุมกลมรูปครุฑ
๓. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
๔. ประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานเหมือนแต่งเต็มยศ
๕. ยกเว้นผู้ได้รับพระราชทานชั้นสายสะพาย เมื่อประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้วไม่ต้องสวมสายสะพาย

๑. เสื้อขาว กระโปรงดำ รองเท้าหุ้มส้นดำ
๒. กระดุมกลมรูปครุฑ
๓. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
๔. ประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน
๕. ส่วนผู้ได้รับพระราชทานชั้นสายสะพาย เมื่อประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้วไม่ต้องสวมสายสะพาย

๑. ข้าราชการพลเรือน (บุรุษ)

ท.ว.จ. ประดับร่วมกับ ม.ป.ช. ม.ว.ม.
และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)

ดวงตรา ท.ว.จ. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบ
ลวดออกกระหว่างตะขอตัวล่างกับคุมเม็ดแรก
ดวงตรา ม.ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋
ดวงตรา ม.ว.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าคารา ม.ป.ช. เยื้อง
ไปใกล้แนวรวงคุม
ดวงตรา ท.จ.ว. ประดับในระดับเดียวกับคารา ม.ว.ม. เยื้อง
ไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือ
ปกกระเป๋ (ไม่สวมสายสะพาย)

ท.จ.ว. ประดับร่วมกับ ป.ม. ท.ช.และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)

ดวงตรา ท.จ.ว. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบ
ลวดออกกระหว่างตะขอตัวล่างกับคุมเม็ดแรก
ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลวดออก
จากรังคุมเม็ดที่ สอง โดยให้อยู่ได้คุม
คารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋
คารา ท.จ.ว. ประดับในระดับต่ำกว่าคารา ป.ม. เยื้อง
ไปใกล้แนวรวงคุม
คารา ท.ช. ประดับในระดับเดียวกับคารา ท.จ.ว. เยื้อง
ไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋
(ไม่สวมสายสะพาย)

ท.จ. ประดับร่วมกับ ป.ช. ป.ม และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)

ดวงตรา ท.จ. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลวดออกกระหว่าง
ตะขอ ตัวล่างกับคุมเม็ดแรก

คารา ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋คารา ป.ม.
ประดับในระดับต่ำกว่าคารา ป.ช. เยื้อง ไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋ (ไม่สวมสายสะพาย)

**ท.จ. ประดับร่วมกับ ป.ม. ท.ช.
และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)**

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบ
ตลอดอกระหว่างตะขอต้วล่างกับคุมเม็ดแรก

ดวงตรา ท.จ. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบตลอดออก
จากรังคุมเม็ดที่ สอง โดยให้อยู่ใต้คุม

ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋

ดารา ท.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม. เยื้อง
ไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือ
ปกกระเป๋ (ไม่สวมสายสะพาย)

**ต.จ.ว. ประดับร่วมกับ ป.ม. ท.ช.
และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)**

ดวงตรา ต.จ.ว. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อ
เบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋าร่วมกับเหรียญ
ราชอิสริยาภรณ์อื่นๆ

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบตลอดออก
ระหว่างตะขอต้วล่างกับคุมเม็ดแรก

ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋

ดารา ท.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม. เยื้อง
ไปทางซ้าย (ไม่สวมสายสะพาย)

**ต.จ.ว. ประดับร่วมกับ ต.ม. จ.ช.
และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)**

ดวงตรา ต.จ.ว. และดวงตรา จ.ช. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อ
เบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋าร่วมกับเหรียญ
ราชอิสริยาภรณ์อื่นๆ

ดวงตรา ต.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบตลอดออก
ระหว่างตะขอต้วล่างกับคุมเม็ดแรก (เหมือนเต็มยศ)

ต.จ. ประดับร่วมกับ ท.ช. ท.ม.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)

ดวงตรา ต.จ. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
เหนือปกกระเป๋าร่วมกับเหรียญ
ราชอิสริยาภรณ์อื่นๆ

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออก
ระหว่างตะขอดำล่างกับคุมเม็ดแรก

ดวงตรา ท.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออก
จากรังคุมเม็ดที่สอง โดยให้ห้อยอยู่ใต้คุม

ดารา ท.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋า

ดารา ท.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ท.ช. เยื้องไป
ทางซ้าย (เหมือนเต็มยศ)

ต.จ. ประดับร่วมกับ ต.ม. จ.ช.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)

ดวงตรา ต.จ. และดวงตรา จ.ช. ห้อยกับแพรแถบประดับที่
อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋าร่วมกับ
เหรียญราชอิสริยาภรณ์

ดวงตรา ต.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออก
ระหว่างตะขอดำล่างกับคุมเม็ดแรก (เหมือนเต็มยศ)

ต.อ.จ. ประดับร่วมกับ ป.ม. ท.ช.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)

ดวงตรา ต.อ.จ. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
เหนือปกกระเป๋าร่วมกับเหรียญ
ราชอิสริยาภรณ์อื่นๆ

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออก
ระหว่างตะขอดำล่างกับคุมเม็ดแรก

ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋า

ดารา ท.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม. เยื้องไป
ทางซ้าย (ไม่สวมสายสะพาย)

๒. ข้าราชการพลเรือน (สตรี)

ต.อ.จ. ประดับร่วมกับ ต.ม. จ.ช.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)

ดวงตรา จ.ช. และดวงตรา ต.อ.จ. ห้อยกับแพรแถบประดับ
ที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋าร่วมกับ
เหรียญราชอิสริยาภรณ์อื่นๆ

ดวงตรา ต.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออก
ระหว่างตะขอดำล่างกับคุมเม็ดแรก
(เหมือนเต็มยศ)

ท.จ.ว. ประดับร่วมกับ ม.ป.ช. ม.ว.ม.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)

ดวงตรา ท.จ.ว. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ม.ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ม.ว.ม. ประดับในระดับต่ำกว่า ดารา ม.ป.ช.
เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.จ.ว.
เยื้องไปทางซ้าย (ไม่สวมสายสะพาย)

ท.จ.ว. ประดับร่วมกับ ป.ม. ท.ช.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)

ดวงตรา ท.จ.ว. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอประดับในระดับต่ำ
กว่าดวงตรา ท.จ.ว.เยื้องไปทางซ้าย

ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ท.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม. เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.ช.เยื้องไป
ทางซ้าย (ไม่สวมสายสะพาย)

**ท.จ. ประดับร่วมกับ ป.ช. ป.ม.
และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)**

ดวงตรา ท.จ. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับ
ที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ป.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ช. เยื้องไป
ทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.จ. เยื้องไป
ทางซ้าย (ไม่สวมสายสะพาย)

**ท.จ. ประดับร่วมกับ ป.ม. ท.ช.
และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)**

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย

ดวงตรา ท.จ. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับ
ในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.ช. เยื้องไปทางซ้าย

ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ท.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม. เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.จ. เยื้องไป
ทางซ้าย (ไม่สวมสายสะพาย)

ต.จ. ประดับร่วมกับ ท.ช. และ ท.ม. (ครึ่งยศ)
ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับ
 ที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย

ดวงตรา ท.ม. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับ
 ในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.ช. เอียงไปทางซ้าย

ดวงตรา ต.จ. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับ
 ในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.ม. เอียงไปทางซ้าย

ดารา ท.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ท.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ท.ช. เอียงไป
 ทางซ้าย (เหมือนเต็มยศ)

ต.จ. ประดับร่วมกับ ต.ม. และ จ.ช. (ครึ่งยศ)

ดวงตรา ต.ม. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับ
 ที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย

ดวงตรา ต.จ. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับ
 ในระดับต่ำกว่าดวงตรา ต.ม. เอียงไปทางซ้าย

ดวงตรา จ.ช. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับ
 ในระดับต่ำกว่าดวงตรา ต.จ. เอียงไปทางซ้าย
 (เหมือนเต็มยศ)

จ.จ. ประดับร่วมกับ ป.ม. ท.ช.

และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (ครึ่งยศ)

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับ
 ที่หน้าปกเสื้อเบื้องซ้าย

ดวงตรา จ.จ. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับ
 ในระดับต่ำกว่าดวงตรา ท.ช. เอียงไปทางซ้าย

ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ท.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม. เอียงไป ทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
 ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา จ.จ. เอียงไป
 ทางซ้าย (ไม่สวมสายสะพาย)

**จ.จ. ประดับร่วมกับ จ.ม. และ
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)**

ดวงตรา จ.ม. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับ
ที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย

ดวงตรา จ.จ. ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับ
ในระดับต่ำกว่าดวงตรา จ.ม. เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
ประดับในระดับต่ำกว่าดวงตรา จ.จ. เยื้องไป
ทางซ้าย (เหมือนเต็มยศ)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย

พ.ศ.๒๕๔๑

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ซึ่งใช้แก่บุคคลทั่วไปที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบ ของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๑ ”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย พ.ศ. ๒๕๓๖

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และคำสั่งอื่นใดที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัด หรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ระเบียบนี้กำหนดให้ใช้แก่บุคคลทั่วไป ส่วนการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของพระบรมวงศานุวงศ์ให้เป็นไปตามพระราชนิยม

ข้อ ๕ ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ โดยให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาในทางปฏิบัติตามระเบียบนี้ หากไม่ได้ข้อยุติ ให้นำเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อวินิจฉัย คำวินิจฉัยของนายกรัฐมนตรีให้ถือเป็นที่สุด

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๖ ตามระเบียบนี้ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้หมายความถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ไทย เว้นแต่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ข้อ ๗ สิทธิของบุคคลในการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และคุมเสื้อเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในประเภท

ข้อ ๘ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ประดับตามที่หมยกำหนดการหรือกำหนดนัดหมาย ของทางราชการระบุไว้ โดยให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น ๆ ประกาศสำนัก นายกรัฐมนตรี เรื่องลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยและที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

ข้อ ๙ เครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับพระราชทานแก่บุรุษ แบ่งตามชนิดและลักษณะของการประดับ โดยเรียงตามประเภท ตระกูล และชั้นตราสูงสุด ตามลำดับ ดังนี้

ก. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดมีสายสะพานมีดารา ได้แก่

(๑) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นมงคลยิ่งราชมิตราภรณ์ (มีสายสร้อย)

(๒) เครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์ฝ่ายหน้า (มีสายสร้อย)

(๓) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์ ฝ่ายหน้า

(๔) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ฝ่ายหน้า ชั้นที่ ๑ ชนิดที่ ๑

(ปฐมจุลจอมเกล้าพิเศษ/มีสายสร้อย)

(๕) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ฝ่ายหน้า ชั้นที่ ๑ ชนิดที่ ๒

(ปฐมจุลจอมเกล้า/มีสายสร้อย)

(๖) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี ชั้นที่ ๑ (เสนางกะบตี)

(๗) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นสูงสุด

(มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก)

(๘) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นสูงสุด (มหาวชิรมงกุฎ)

(๙) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ ๑

(ประถมาภรณ์ช้างเผือก)

(๑๐) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นที่ ๑ (ประถมาภรณ์มงกุฎไทย)

(๑๑) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๑

(ปฐมดิเรกคุณาภรณ์)

ข. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดคล้องคอมีดารา ได้แก่

- (๑) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ฝ่ายหน้า ชั้นที่ ๒ ชนิดที่ ๑
(ทุดิยจุลจอมเกล้าวิเศษ)
- (๒) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี ชั้นที่ ๒ (มหาโยธิน)
- (๓) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ ๒
(ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก)
- (๔) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นที่ ๒
(ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย)
- (๕) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๒
(ทุดิยดิเรกคุณาภรณ์)

ค. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดคล้องคอไม่มีดารา ได้แก่

- (๑) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ฝ่ายหน้า ชั้นที่ ๒ ชนิดที่ ๒
(ทุดิยจุลจอมเกล้า)
- (๒) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี ชั้นที่ ๓ (โยธิน)
- (๓) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ ๓
(ตริตาภรณ์ช้างเผือก)
- (๔) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นที่ ๓
(ตริตาภรณ์มงกุฎไทย)
- (๕) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๓
(ตุดิยดิเรกคุณาภรณ์)
- (๖) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งรามเกียรติ์ลูกเสือสดุดีชั้นพิเศษ

ง. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดประดับหน้าอกเสื้อ

- (๑) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ฝ่ายหน้า ชั้นที่ ๓ ชนิดที่ ๑
(ตุดิยจุลจอมเกล้าวิเศษ)
- (๒) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี ชั้นที่ ๔ (อัศวิน)
- (๓) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ฝ่ายหน้า ชั้นที่ ๓ ชนิดที่ ๒
(ตุดิยจุลจอมเกล้า)
- (๔) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ ๔
(จักรธรรณช้างเผือก)
- (๕) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นที่ ๔
(จักรธรรณมงกุฎไทย)

- (๖) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๔
(จตุตถดิเรกคุณาภรณ์)
- (๗) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ฝ่ายหน้า ชั้นที่ ๓ ชนิดที่ ๑
(ตติยานุจุลจอมเกล้า)
- (๘) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ ๕
(เบญจมาภรณ์ช้างเผือก)
- (๙) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นที่ ๕
(เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย)
- (๑๐) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๕
(เบญจมดิเรกคุณาภรณ์)
- (๑๑) เหรียญราชอิสริยาภรณ์ต่าง ๆ

ข้อ ๑๐ เครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับพระราชทานแก่สตรี แบ่งตามชนิดและลักษณะของการ
ประดับ โดยเรียงตามประเภท ตระกูล และชั้นตราสูงสุด ตามลำดับ ดังนี้

ก. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดมีสายสะพานมีดารา ได้แก่

- (๑) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นมงคลยิ่งราชมิตราภรณ์ (มีสายสร้อย)
- (๒) เครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์
ฝ่ายใน (มีสายสร้อย)
- (๓) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์ ฝ่ายใน
- (๔) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ฝ่ายใน ชั้นที่ ๑ (ปฐมจุลจอมเกล้า)
- (๕) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นสูงสุด
(มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก)
- (๖) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นสูงสุด (มหาวชิรมงกุฎ)
- (๗) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ ๑
(ประถมาภรณ์ช้างเผือก)
- (๘) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทยชั้นที่ ๑
(ประถมาภรณ์มงกุฎไทย)
- (๙) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๑
(ปฐมดิเรกคุณาภรณ์)

ข. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดมีสายสะพานไม่มีคารา ได้แก่ เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า
ฝ่ายใน ชั้นที่ ๒ ชนิดที่ ๑ (ทุดิยจุลจอมเกล้าพิเศษ)

ค. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดประดับหน้าบ่าเสื้อมีคารา ได้แก่

- (๑) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ ๒
(ทิวติยาภรณ์ช้างเผือก)
- (๒) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นที่ ๒
(ทิวติยาภรณ์มงกุฎไทย)
- (๓) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๒
(ทุดิยดิเรกคุณาภรณ์)

ง. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดคล้องคอไม่มีคารา ได้แก่ เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นสิริยิ่ง
รามเกียรติ์ลูกเสียดสูติชั้นพิเศษ

จ. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดประดับหน้าบ่าเสื้อไม่มีคารา ได้แก่

- (๑) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ฝ่ายใน ชั้นที่ ๒ ชนิดที่ ๒
(ทุดิยจุลจอมเกล้า)
- (๒) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ ๓
(ตริตาภรณ์ช้างเผือก)
- (๓) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นที่ ๓
(ตริตาภรณ์มงกุฎไทย)
- (๔) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๓
(ตติยดิเรกคุณาภรณ์)
- (๕) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ฝ่ายใน ชั้นที่ ๓ (ตติยจุลจอมเกล้า)
- (๖) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ ๔
(จักรถาภรณ์ช้างเผือก)
- (๗) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นที่ ๔
(จักรถาภรณ์มงกุฎไทย)
- (๘) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๔
(จตุตถดิเรกคุณาภรณ์)
- (๙) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ฝ่ายใน ชั้นที่ ๔ (จตุตถจุลจอมเกล้า)

- (๑๐) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ ๕
(เบญจมาภรณ์ช้างเผือก)
- (๑๑) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นที่ ๕
(เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย)
- (๑๒) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๕
(เบญจมาดิเรกคุณาภรณ์)
- (๑๓) เหรียญราชอิสริยาภรณ์ต่าง ๆ

หมวด ๒

การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ข้อ ๑๑ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ได้รับพระราชทานเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทาน มิให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นก่อนกำหนดเวลาที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทาน

หากทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานแล้ว แต่ไม่สามารถเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานได้ จะประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นได้นับตั้งแต่ผ่านพ้นพิธีพระราชทานแล้ว เว้นแต่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ ในโอกาสต่อไป จึงให้นำความในวรรคแรกมาใช้บังคับ โดยอนุโลม

หากมีความจำเป็นไม่สามารถรับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในวันพิธีพระราชทานได้ในกรณีใดก็ตาม จะประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นได้ นับตั้งแต่สิ้นสุดพิธีพระราชทาน

(๒) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อื่น ๆ ให้ประดับได้ตั้งแต่วันเนื่องในโอกาสพระราชทาน หรือตั้งแต่วันที่มึประกาศของทางราชการแล้วแต่กรณี

หมวด ๓

การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับเครื่องแบบเต็มยศ

ข้อ ๑๒ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดประดับหน้าอกเสื้อและชนิดประดับหน้าบ่าเสื้อเครื่องแบบ ให้ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) บุรุษ ให้ประดับไว้เหนือปกกระเป๋าสีเสื้อเบื้องซ้ายต่ำกว่าแนวรวงคุมเม็ดที่หนึ่งลงมา โดยให้ดวงตราอยู่ระหว่างขอบบนปกกระเป๋าสีเสื้อพองามและให้เรียงลำดับเกียรติจากด้านรวงคุมไปทางเบื้องซ้าย

(๒) สตรี ให้ประดับไว้ที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้ายพองาม โดยให้เรียงลำดับเกียรติจากด้านรวงคุมลดหลั่นไปปลายบ่าซ้าย

ข้อ ๑๓ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดคัล้องคอมไม่มีดารา ให้คล้องไว้ในปกเสื้อโดยให้ห้วงและแพรแถบห้อยดวงตราออกมานอกเสื้อระหว่างตะขอต่างที่ขอบคอเสื้อกับกระดุมเม็ดที่หนึ่งพองาม และให้ส่วนสูงสุดของดวงตราจรดขอบล่างของคอเสื้อ หากได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดคัล้องคอมมากกว่า ๒ ดวง เพื่อความเรียบร้อยสวยงาม ควรประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานเพียง ๒ ดวง โดยประดับดวงตราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับที่สอง ให้แพรแถบลอดออกมาระหว่างกระดุมเม็ดที่สองกับขอบล่างของรังคัมพองาม

ข้อ ๑๔ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดคัล้องคอมมีดาราและชนิดประดับหน้าป้าเสื้อมีดาราให้ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) บุษบ การประดับดวงตราให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๑๓ ส่วนดาราให้ประดับไว้ที่อกเสื้อเบื้องซ้ายระดับใต้ชายปกกระเป้า

กรณีได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดคัล้องคอมมีดารามากกว่า ๑ ดวง เพื่อความเรียบร้อยสวยงาม ควรประดับดาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นตราเดียวกับดวงตราที่คล้องคอเพียง ๒ ดวง โดยให้ประดับดาราในลำดับเกียรติที่สูงกว่าตามวรรคหนึ่ง ส่วนดาราที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับที่สองให้ประดับในระดับต่ำกว่าหรือเยื้องไปเบื้องซ้ายพองาม

(๒) สตรี การประดับดวงตราให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๑๒(๒) ส่วนดาราให้ประดับไว้ที่อกเสื้อเบื้องซ้าย โดยเทียบเคียงในตำแหน่งและระดับเดียวกับบุษบ

กรณีได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดประดับหน้าป้าเสื้อมีดารา ๒ ดวง ให้ประดับดาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นตราเดียวกับที่ประดับหน้าป้าเสื้อ โดยให้ประดับดาราตาม (๑) วรรคสอง หากได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังกล่าวมากกว่า ๒ ดวง ให้ประดับดาราตามข้อ ๑๕ (๒) หรือข้อ ๑๕ (๓) แล้วแต่กรณี

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่กำหนดให้ประดับดาราไว้ที่อกเสื้อเบื้องขวาให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับ

ข้อ ๑๕ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดมีสายสะพาย ให้สวมสายสะพายตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น ๆ ส่วนการประดับดาราให้ยึดแนวรังคัมเป็นหลัก โดยให้ประดับดาราที่มีลำดับเกียรติสูงสุดไว้ใกล้แนวรังคัม ส่วนดาราที่มีลำดับเกียรติรองลงไป ให้ประดับต่ำกว่าหรือเยื้องไปเบื้องซ้ายของลำตัวลดหลั่นกันไป โดยมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

(๑) กรณีได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มีดาราไม่เกิน ๒ ดวง ให้ประดับดาราที่มีลำดับเกียรติสูงสุดไว้ที่อกเสื้อเบื้องซ้ายใต้ชายปกกระเป้า และให้ประดับดาราที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับที่สองในระดับต่ำกว่าหรือเยื้องไปเบื้องซ้ายพองาม

(๒) กรณีได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มีคารา ๓ ดวง ให้ประดับคาราที่มีลำดับเกียรติสูงสุดไว้ที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋ ส่วนคาราที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับที่สองให้ประดับในระดับต่ำกว่าคาราดวงแรกเยื้องไปใกล้แนวรั้งคุม และคาราที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับที่สามให้ประดับในแนวระดับเดียวกับคาราดวงที่สองเยื้องไปทางซ้าย โดยให้มีระยะห่างกันพองาม

(๓) กรณีได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีคารา ๔ ดวง หรือมากกว่า อาจพิจารณาประดับเพียง ๔ ดวงตามความเหมาะสม โดยประดับคาราที่มีลำดับเกียรติสูงสุดไว้ที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋ คาราที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับที่สอง ให้ประดับในระดับต่ำกว่าคาราดวงแรก เยื้องไปใกล้แนวรั้งคุม ส่วนคาราที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับที่สาม ให้ประดับในแนวระดับเดียวกับคาราดวงที่สองเยื้องไปทางซ้าย และคาราที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับที่สี่ ให้ประดับไว้เบื้องล่างสุดตรงกับคาราดวงแรก โดยมีระยะห่างจากคาราดวงที่สองและดวงที่สามพองาม

การประดับคาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดมีสายสะพายร่วมกับคาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดคล้องคอหรือชนิดประดับหน้าบ่าเสื้อ ให้นำความในข้อ ๑๔ มาใช้บังคับ

ข้อ ๑๖ กรณีหมายกำหนดการระบุชนิดของสายสะพาย ให้สวมสายสะพายตามที่หมายกำหนดการระบุ โดยประดับคาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดของแต่ละตระกูลที่ได้รับพระราชทานตามลำดับ

ผู้ที่มิได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามที่หมายกำหนดการระบุไว้ ให้สวมสายสะพายชั้นสูงสุดหรือเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน ส่วนการประดับคาราให้นำความตามวรรคหนึ่งมาใช้บังคับ

ข้อ ๑๗ กรณีหมายกำหนดการมิได้ระบุชนิดของสายสะพาย ให้สวมสายสะพายที่มีลำดับเกียรติสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน หากมิได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย ให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีลำดับเกียรติสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน

ข้อ ๑๘ การประดับเครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์ แม้จะสวมสายสะพานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลใดก็ตาม ต้องสวมสายสร้อยห้อยตรามหาจักรีกับประดับคาราจักรีด้วยทุกครั้ง

ข้อ ๑๙ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์ ให้สวมสายสะพายเฉพาะงานที่เป็นมงคล หรือในงานที่หมายกำหนดการระบุไว้ หากมิได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังกล่าว ให้นำความในข้อ ๑๖ วรรคสอง มาใช้บังคับ

ข้อ ๒๐ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้าพิเศษหรือปฐมจุลจอมเกล้า ให้สวมสายสร้อยพร้อมดวงตราหรือสายสะพายพร้อมดวงตราอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่หมายกำหนดการระบุไว้ หากจะสวมสายสร้อยจุลจอมเกล้าร่วมกับการสวมสายสะพาย ให้สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดอื่นที่ได้รับพระราชทาน

กรณีหมายกำหนดการระบุให้สวมสายสร้อยจุกจอมเกล้า หากไม่ได้รับพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้าพิเศษ หรือปฐมจุลจอมเกล้า ฝ่ายหน้า ให้สวมสายสะพายที่มีลำดับเกียรติสูงสุดอื่นที่ได้รับพระราชทาน และหากไม่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย ให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีลำดับเกียรติสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน

ข้อ ๒๑ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี ควรสวมสายสะพายรามาธิบดี เฉพาะงานที่เกี่ยวกับราชการทหาร ซึ่งมีหมายกำหนดการระบุไว้โดยเฉพาะว่าให้สวมสายสะพายรามาธิบดี

ข้อ ๒๒ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นสิริยิ่งรามกีรติลูกเสือสดุดีชั้นพิเศษ ให้เป็นไปตาม กฎหมายว่าด้วยลูกเสือกำหนดไว้

กรณีสตรีที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์รามกีรติลูกเสือสดุดีชั้นพิเศษ ให้คล้องแพรแถบไว้ได้ปกเสื้อเชิ้ตตัวใน โดยให้ห่วงและแพรแถบห้อยดวงตราทับอยู่บนผ้าผูกคอ

ข้อ ๒๓ กรณีหมายกำหนดการหรือกำหนดนัยหมายของทางราชการระบุให้แต่งกาย ด้วยเครื่องแบบ เต็มยศ ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประเภทหรือตระกูลใดก็ตาม หากผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไม่ เป็นผู้ที่มีกฎหมายหรือข้อบังคับของทางราชการให้มีเครื่องแบบเฉพาะ ให้แต่งกาย ดังนี้

(๑) บุรุษ แต่งเครื่องแบบขอเฝ้า (เต็มยศ)

(๒) สตรี แต่งชุดไทย

หมวด ๔

การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับเครื่องแบบครึ่งยศ

ข้อ ๒๔ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับเครื่องแบบครึ่งยศ ให้ประดับเช่นเดียวกับการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำหรับเครื่องแบบเต็มยศ ส่วนผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพายให้ประดับคาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แต่ไม่สวมสายสะพายและไม่สวมสายสร้อย เว้นแต่ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ดังต่อไปนี้

(๑) เครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์ ฝ่ายใน

(๒) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตน์ราชวราภรณ์ ฝ่ายใน

(๓) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ชั้นที่ ๑ ปฐมจุลจอมเกล้า ฝ่ายใน

(๔) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ชั้นที่ ๒ ทุคิยจุลจอมเกล้าพิเศษ ฝ่ายใน

ไม่ต้องประดับคาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังกล่าว แต่ให้นำดวงตราห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอประดับที่หน้าปาดเสื้อเบื้องซ้าย

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตน์ราชวราภรณ์ จะประดับแต่งกายครึ่งยศเฉพาะงานที่เป็นมงคลเท่านั้น

กรณีผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไม่เป็นผู้ที่มีกฎหมายหรือข้อบังคับของทางราชการให้มีเครื่องแบบเฉพาะ ให้นำความในข้อ ๒๗ มาใช้บังคับ

หมวด ๕

การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับเครื่องแบบปกติขาว

ข้อ ๒๕ ให้ประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานที่อกเสื้อเหนือปกกระเป๋าด้านซ้าย โดยไม่ต้องประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เว้นแต่กำหนดนัดหมายของทางราชการระบุไว้เป็นอย่างอื่น

กรณีหมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทางราชการระบุให้แต่งกายเครื่องแบบปกติขาวประดับเหรียญ ให้ประดับเฉพาะเหรียญราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานและเหรียญที่ระลึก โดยไม่ต้องประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน และแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์

กรณีหมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทางราชการระบุให้แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว หากผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไม่เป็นผู้ที่มีกฎหมายหรือข้อบังคับของทางราชการให้มีเครื่องแบบเฉพาะให้แต่งกายดังนี้

- (๑) บุษบ เครื่องแบบขอเฝ้า (ปกติขาว)
- (๒) สตรี ชุดไทย ไม่ประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามความในวรรคหนึ่ง

หมวด ๖

การประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับเครื่องแบบปฏิบัติงาน

ข้อ ๒๖ การประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับเครื่องแบบปฏิบัติงานของทางราชการ รัฐวิสาหกิจ สภากาชาดไทยและหน่วยงานต่าง ๆ ให้นำความในข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับ

หมวด ๗

การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับเครื่องแบบสโมสร

ข้อ ๒๗ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับเครื่องแบบสโมสร ให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดประดับหน้าอกเสื้อสำหรับเครื่องแบบสโมสร ให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ย่อส่วนตามขนาดที่ทางราชการกำหนดที่ปกเสื้อเบื้องซ้ายของเสื้อชั้นนอก ได้เครื่องหมายสังกัดพองาม หากไม่มีเครื่องหมายสังกัด ให้ประดับที่ปกเสื้อพองาม

(๒) การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดคล้องคอและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดคล้องคอ มีดาราสําหรับเครื่องแบบสโมสร ให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานโดยไม่ย่อส่วน หากได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดคล้องคอหรือชนิดคล้องคอมีดาราหลายดวง ให้ประดับเฉพาะเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีลำดับเกียรติสูงสุดเท่านั้น โดยคล้องดวงดาราให้แพรแถบอยู่ใต้ผ้าผูกคอ ส่วนดาราให้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายด้านนอก

(๓) การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดสายสะพายสําหรับเครื่องแบบสโมสร ให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานโดยให้นำความในหมวด ๓ ว่าด้วยการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สําหรับเครื่องแบบเต็มยศ ข้อ ๑๕ ถึงข้อ ๒๑ มาใช้บังคับ โดยให้สวมสายทับเสื้อตัวในโดยไม่สวมสายสร้อย

ข้อ ๒๘ การแต่งกายเครื่องแบบสโมสรที่มีหมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ ระบุให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานโดยไม่ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ย่อส่วน

กรณีไม่เป็นผู้มีที่มิกฎหมายหรือข้อบังคับของทางราชการให้มีเครื่องแบบเฉพาะ ให้แต่งกาย ดังนี้

(๑) นुरुช เครื่องแบบขอเฝ้า (เต็มยศ)

(๒) สตรี ชุดไทย

หมวด ๘

การประดับดุมเสื้อเครื่องราชอิสริยาภรณ์สําหรับชุดสากลและชุดไทย

ข้อ ๒๙ การประดับดุมเสื้อเครื่องราชอิสริยาภรณ์สําหรับชุดสากลให้ประดับที่ปกเสื้อส่วนล่างเบื้องซ้ายของเสื้อชั้นนอก หากได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หลายตระกูล ให้ประดับดุมเสื้อเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีลำดับเกียรติสูงสุดที่ได้รับพระราชทานของตระกูลใดตระกูลหนึ่งเพียงตระกูลเดียว

ข้อ ๓๐ การประดับดุมเสื้อเครื่องราชอิสริยาภรณ์สําหรับชุดไทย ให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) นुरुช ให้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายบริเวณปากกระเป๋าเสื้อใกล้แนวรวงดุม หากได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับดุมเสื้อเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีลำดับเกียรติสูงสุดที่ได้รับพระราชทานของตระกูลใดตระกูลหนึ่งเพียงตระกูลเดียว

(๒) สตรี ให้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย หากได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หลายตระกูล ให้ประดับดุมเสื้อเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีลำดับเกียรติสูงสุดที่ได้รับพระราชทานของตระกูลใดตระกูลหนึ่งเพียงตระกูลเดียว

การประดับดุมเสื้อเครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังกล่าว ให้ประดับได้เฉพาะสําหรับชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยอมรินทร์ และชุดไทยบรมพิมาน

หมวด ๕

การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องอิสริยาภรณ์ เหรียญหรือตรา ที่เป็นเครื่องประดับต่างประเทศ ร่วมกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ไทย

ข้อ ๓๑ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องอิสริยาภรณ์ เหรียญหรือตราที่เป็นเครื่องประดับต่างประเทศ ซึ่งมีระเบียบข้อบังคับของต่างประเทศว่าให้ประดับได้จะต้องได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ประดับได้ในโอกาสอันควรก่อน ได้แก่ การต้อนรับพระราชอาคันตุกะ อาคันตุกะ หรืองานที่เกี่ยวข้องกับประเทศนั้น ๆ

ข้อ ๓๒ ให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยหรือเหรียญราชอิสริยาภรณ์ไทยไว้ในลำดับสูงกว่าเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องอิสริยาภรณ์ เหรียญหรือตราที่เป็นเครื่องประดับต่างประเทศ แล้วแต่กรณี แต่การประดับเหรียญราชอิสริยาภรณ์ไทยให้ประดับไว้ในลำดับต่ำกว่าเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือเครื่องอิสริยาภรณ์ต่างประเทศ

กรณีที่ต้องประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องอิสริยาภรณ์ เหรียญหรือตราไปในงาน หรือ โอกาสที่ประมุขต่างประเทศของประเทศใดประเทศหนึ่งมาเยือนประเทศไทย ให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องอิสริยาภรณ์ เหรียญหรือตราที่เป็นเครื่องประดับต่างประเทศของประเทศนั้นไว้ในลำดับสูงกว่าเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยหรือเหรียญราชอิสริยาภรณ์ไทย แล้วแต่กรณี

ข้อ ๓๓ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องอิสริยาภรณ์ เหรียญหรือตราที่เป็นเครื่องประดับต่างประเทศ ที่มีวิธีการประดับแตกต่างกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยหรือเหรียญราชอิสริยาภรณ์ไทยแล้วแต่กรณีให้ประดับร่วมกันได้

หมวด ๑๐

การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยของชาวต่างประเทศ

ข้อ ๓๔ ชาวต่างประเทศจะมีสิทธิในการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยได้ ต้องเป็นผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย ตามความในข้อ ๗

ข้อ ๓๕ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยของชาวต่างประเทศ ให้นำความในข้อ ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๓๖ การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยของชาวต่างประเทศ ให้แต่งกาย ดังนี้

(๑) บุรุษ แต่งเครื่องแบบขอเฝ้า เครื่องแบบ ชุดประจำชาติพิธีกร ชุดราตรีสโมสร หรือ ชุดสากล แล้วแต่กรณี

(๒) สตรี แต่งชุดไทย เครื่องแบบ ชุดประจำชาติพิธีการ ชุดราตรียาวสุภาพ หรือชุดสุภาพแล้วแต่กรณี

ข้อ ๓๗ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยร่วมกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องอิสริยาภรณ์ เหยี่ยวหรือตราที่เป็นเครื่องประดับของประเทศที่ชาวต่างประเทศนั้น ๆ ถือสัญชาติอยู่ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายหรือระเบียบว่าด้วยการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องอิสริยาภรณ์ เหยี่ยวหรือตราที่เป็นเครื่องประดับของประเทศนั้น ๆ กำหนดไว้ เว้นแต่ไม่มีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดไว้ จึงให้นำความในหมวด ๘ มาใช้บังคับในลักษณะถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๑

นายชวน หลีกภัย
(นายชวน หลีกภัย)
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๑๕ ตอนพิเศษ ๑๑๘ ง ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑

ลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย

ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย ได้กล่าวถึงการจัดลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ให้เรียงตามประเภทตระกูลหรือชั้นตราสูงสุดตามลำดับ ดังนี้

- (๑) เครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย
- (๒) เหรียญบำเหน็จกล้าหาญ
- (๓) เหรียญบำเหน็จในราชการ
- (๔) เหรียญบำเหน็จในพระองค์
- (๕) เหรียญที่ระลึกต่าง ๆ

ส่วนเหรียญที่ระลึก ให้ถือเหรียญที่ระลึกของทางราชการมาก่อนเหรียญที่ระลึกซึ่งมิใช่เป็นของทางราชการ และถือเวลาในการสร้างก่อนหลังของเหรียญแต่ละชนิดเป็นการเรียงลำดับ ซึ่งจะได้ถือลำดับดังต่อไปนี้

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

(๑) ราชมิตราภรณ์	The Most Auspicious Order of the Rajamitrabhorn
(๒) มหาจักรีบรมราชวงศ์	The Most Illustrious Order of the Royal House of Chakri.
(๓) นพรัตน์ราชวราภรณ์	The Ancient and Auspicious Order of the Nine Gems.
(๔) ปฐมจุลจอมเกล้าพิเศษ	Knight Grand Cordon (Special Class) of the Most Illustrious Order of Chula Chom Klao.
(๕) รัตนวราภรณ์	The Ratana Varabhorn Order of Merit.
(๖) ปฐมจุลจอมเกล้า	Knight Grand Cross (First Class) of the Most Illustrious Order of Chula Chom Klao.
(๗) รามาริบัติ ชั้นที่ ๑ (เสนาบดี)	“Senângapati” (Knight Grand Commander) of the Honourable Order of Rama.
(๘) มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก	Knight Grand Cordon (Special Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant.
(๙) มหาวิกรมภรณ์	Knight Grand Cordon (Special Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand.
(๑๐) ประถมภรณ์ช้างเผือก	Knight Grand Cross (First Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant.

(๑๑) ประถมาภรณ์มงกุฎไทย	Knight Grand Cross (First Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand.
(๑๒) ปฐมดิเรกคุณาภรณ์	Knight Grand Cross (First Class) of the Most Admirable Order of the Direkgunabhorn.
(๑๓) ทุตติยจุลจอมเกล้าพิเศษ	Knight Grand Commander (Second Class, higher grade) of the Illustrious Order of Chula Chom Klao.
(๑๔) รามาธิบดี ชั้นที่ ๒ (มหาโยธิน)	“Mahâ Yodhin” (Knight Commander) of the Honourable Order of Rama.
(๑๕) ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก	Knight Grand Commander (Second Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant.
(๑๖) ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย	Knight Grand Commander (Second Class) of the Most noble Order of the Crown of Thailand.
(๑๗) ทุตติยดิเรกคุณาภรณ์	Knight Grand Commander (Second Class) of the Most Admirable Order of the Direkgunabhorn.
(๑๘) ทุตติยจุลจอมเกล้า	Knight Grand Commander (Second Class, lower grade) of the Most Illustrious Order of Chula Chom Klao.
(๑๙) รามาธิบดี ชั้นที่ ๓ (โยธิน)	“Yodhin” (Commander) of the Honourable Order of Rama.
(๒๐) วัลลภาภรณ์	The Vallabhâbhorn Order.
(๒๑) ตติยจุลจอมเกล้าพิเศษ	Grand Companion (Third Class, higher grade) of the Most Illustrious Order of Chula Chom Klao.
(๒๒) รามาธิบดี ชั้นที่ ๔ (อัศวิน)	“Asvin” (Companion) of the Honourable Order of Rama.
(๒๓) ตริตาภรณ์ช้างเผือก	Commander (Third Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant.
(๒๔) ตริตาภรณ์มงกุฎไทย	Commander (Third Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand.
(๒๕) ตริยดิเรกคุณาภรณ์	Commander (Third Class) of the Most Admirable Order of the Direkgunabhorn.

(๒๖) รามเกียรติ์ ลูกเสือสคูตชั้นพิเศษ	The Order of Symbolic Propitiousness Ramakeerati Boy Scout Citation Special Class.
(๒๗) ตติยจุลจอมเกล้า	Companion (Third Class, lower grade) of the Most Illustrious Order of Chula Chom Klao.
(๒๘) จัตุรตถาภรณ์ช้างเผือก	Companion (Fourth Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant.
(๒๙) จัตุรตถาภรณ์มงกุฎไทย	Companion (Fourth Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand.
(๓๐) จตุตถดิเรกคุณาภรณ์	Companion (Fourth Class) of the Most Admirable Order of the Direkgunabhorn.
(๓๑) ตติยานุจุลจอมเกล้า	Junior Companion of the Most Illustrious Order of Chula Chom Klao.
(๓๒) จตุตถจุลจอมเกล้า	Member (Fourth Class) of the Most Illustrious Order of Chula Chom Klao.
(๓๓) เบญจมาภรณ์ช้างเผือก	Member (Fifth Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant.
(๓๔) เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย	Member (Fifth Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand.
(๓๕) เบญจมาดิเรกคุณาภรณ์	Member (Fifth Class) of the Most Admirable Order of the Direkgunabhorn.
(๓๖) ตราวัชรมาลา	Member of the Vajira Mâlâ Order.
